

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobkyně: **Odborová organizace pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu**, IČ: 26991934, se sídlem Bouzov 8, proti žalovanému: **Ministerstvo kultury**, se sídlem Maltézské náměstí 471/1, Praha 1, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, č. j. 13856/2007, o návrhu na vyloučení soudců senátu 9 Ca Městského soudu v Praze z projednávání a rozhodování v této věci,

t a k t o :

Soudci Městského soudu v Praze JUDr. Naděžda Řeháková, JUDr. Ivanka Havlíková a Mgr. Martin Kříž **n e j s o u v y l o u č e n í** z projednávání a rozhodování v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 Ca 365/2007.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 15. 11. 2007 se právní předchůdkyně žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, č. j. 13856/2007, kterým byl zamítnut rozklad a bylo potvrzeno rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 12. 2004, č. j. 19362/2004, jímž žalovaný podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, z části nevyhověl žádosti právní předchůdkyně žalobkyně ze dne 29. 11. 2004, a to požadavku na zaslání kopií rozhodnutí.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 15. 1. 2008, č. j. 9 Ca 365/2007 - 32, přiznal právní předchůdkyni žalobkyně osvobození od soudních poplatků. Následně usnesením ze dne 3. 7. 2008, č. j. 9 Ca 365/2007 - 48, zamítl její návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 31. 8. 2009, č. j. 8 As 7/2009 - 113, vyslovil, že v řízení bude na straně žalobkyně pokračováno s Odborovou organizací pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu, IČ: 26991934, se sídlem Bouzov 8, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 7. 2008, č. j. 9 Ca 365/2007 - 48, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně následně podáním ze dne 16. 9. 2009 znovu požádala o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 5. 11. 2009, č. j. 9 Ca 365/2007 - 135, žádost žalobkyně o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrh žalobkyně, aby jí byl soudem ustanoven zástupce z řad advokátů, zamítl. V odůvodnění předeslal, že osvobození od soudních poplatků přiznané právní předchůdkyni žalobkyně automaticky na žalobkyni nepřechází. Poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2008, č. j. 4 As 18/2008 - 32, podle kterého lze po občanském sdružení požadovat, aby si materiální prostředky pro svou činnost zajistilo samo; odpovědnost za nevytvoření těchto prostředků nelze bez dalšího převést na stát prostřednictvím osvobozování od soudních poplatků. Městský soud v Praze konstatoval, že je třeba ponechat na žalobkyni, aby si základní materiální zajištění pro svou činnost primárně zajistila sama. Soud dále zmínil usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2009, č. j. 4 As 8/2009 - 186, ve kterém byly rovněž posuzovány majetkové poměry žalobkyně a bylo zjištěno, že žalobkyně v období od 1. 1. 2009 do 29. 5. 2009 převedla bez jakéhokoliv doloženého titulu na svou členku E. P. částku 7252 Kč. Tuto skutečnost Městský soud v Praze z předložených dokladů nezjistil, žalobkyně tedy soudu řádně, tj. věrohodným a úplným způsobem, nedoložila své majetkové poměry. Obrat na účtu žalobkyně podle soudu umožňoval soustředit prostředky potřebné k uhrazení soudního poplatku, tuto částku mohla uhradit z prostředků, které jí pravidelně a dlouhodobě půjčují její členové, případně mohla zvýšit členské příspěvky, zvláště hodlá-li aktivně vystupovat ve značném počtu řízení před soudy a v těchto řízeních uplatňovat práva, která nesouvisí s její úlohou odborové organizace a s ochranou práv jejích členů. Smyslem institutu osvobození od soudních poplatků je, aby účastník řízení, který se nachází ve výjimečné a tíživé sociální (majetkové) situaci, nebránila v uplatnění či bránění jeho práva povinnost zaplatit soudní poplatek. Městský soud v Praze shledal, že žalobkyně se v takto tíživé finanční situaci nenachází, což je důvodem pro zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Soud doplnil, že odborové organizace jsou subjektem plnícím v pracovněprávních vztazích úkoly při ochraně zájmů zaměstnanců vůči zaměstnavatelům, týkající se především bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či při zlepšování pracovních a životních podmínek zaměstnanců. Soud poukázal na stanovy žalobkyně, podle kterých je úlohou žalobkyně ochrana, obhajoba a prosazování práv a oprávněných zájmů členů v oblasti pracovněprávní, mzdové, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, oblasti sociální a zaměstnanosti a dále ochrana před diskriminací v pracovněprávních vztazích a obhajoba práva svobodného sdružování ve smyslu Listiny základních práv a svobod. Řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra kultury ze dne 30. 10. 2007, č. j. 13856/2007, s výše vymezenými úkoly odborových organizací, ani s úlohou žalobkyně definovanou ve stanovách nikterak nesouvisí. Zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků proto nelze vnímat jako ztěžování dosahování či uplatňování cílů žalobkyně prostřednictvím ztěžování přístupu k soudu. Soud připomněl také množství řízení, která žalobkyně vede, a konstatoval, že evidentně vychází z předpokladu, že může před správními soudy zcela bezplatně iniciovat a vést libovolný počet řízení. Nesouvislost práv uplatňovaných v řízení před soudem s úlohou žalobkyně deklarovanou ve stanovách a četnost vedených řízení vedla Městský soud v Praze k závěru o zneužití institutu osvobození od soudního poplatku žalobkyní. S ohledem na úroveň argumentace žalobkyně, soud podotkl, že není splněna ani další podmínka pro ustanovení zástupce, neboť žalobkyně je schopna sama kvalifikovaně hájit svá práva v řízení před soudem. Městský soud v Praze uzavřel, že zjištění, z nichž vycházel, se liší od případů, kdy byl žalobkyni, resp. její právní předchůdkyni zástupce ustanoven,

obdobně však rozhodl i v jiných věcech, proto nepovažuje toto rozhodnutí za nepředvídatelné či překvapivé. Zamítnutím žádosti žalobkyně nemohlo dojít k porušení principu legitimního očekávání, neboť žalobkyně nemohla legitimně očekávat, že soud její žádosti vyhoví.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně včas kasační stížnost, v níž současně uplatnila námitku podjatosti soudců senátu 9 Ca Městského soudu v Praze. Podle žalobkyně jsou soudci tohoto senátu vyloučeni z rozhodování věci, neboť soud porušil ústavní právo žalobkyně zaručené článkem 36 Listiny základních práv a svobod, pokud jí v rozporu s článkem 3 odst. 3 Listiny přičetl k tíži její souzení se (rozsah jejích soudních sporů). Žalobkyně konstatovala, že rozsah soudních sporů není dán zálibou a chutí žalobkyně, ale je způsoben nedodržováním zákonů a nezákonným postupem ze strany orgánů státní správy, které si vynucují soudní přezkum. Svým rozhodnutím soud způsobil žalobkyni újmu na právech.

Soudce Mgr. Martin Kříž ve svém vyjádření k námitce podjatosti uvedl, že nemá žádný poměr k věci ani k účastníkům řízení, tyto zná pouze z úřední činnosti. Nejsou mu známy ani jiné okolnosti, které by zavdávaly pochybnosti o jeho nepodjatosti. Námitku podjatosti považuje za nedůvodnou, neboť je odůvodněna výhradně okolnostmi, které spočívají v postupu soudu v řízení o projednávané věci. Nesouhlas s právními závěry vyslovenými soudem v usnesení ze dne 5. 11. 2009, č. j. 9 Ca 365/2007 -135, nelze považovat za důvod, pro který by soudci senátu 9 Ca měli být vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci.

Soudkyně JUDr. Ivanka Havlíková k námitce podjatosti sdělila, že k žalobkyni ani k zástupcům účastníků řízení ani k projednávané věci nemá žádný vztah, podjatá se necítí.

Soudkyně JUDr. Naděžda Řeháková k námitce podjatosti uvedla, že nemá žádný vztah k věci, k účastníkům řízení ani k zástupkyni žalobkyně a nejsou jí známy žádné okolnosti, které by zavdávaly důvod k pochybnostem o její nepodjatosti v tomto řízení.

Dne 14. 12. 2009 byl spis Městského soudu v Praze předložen Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o námitce podjatosti.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Podle § 8 odst. 3 s. ř. s. soudce, který zjistí důvod své podjatosti, oznámí takovou skutečnost předsedovi soudu a v řízení zatím může provést jen takové úkony, které nesnesou odkladu. Předseda soudu na jeho místo určí podle rozvrhu práce jiného soudce nebo jiný senát. Má-li předseda soudu za to, že není dán důvod podjatosti soudce, nebo týká-li se věc předsedy

soudu, rozhodne o vyloučení Nejvyšší správní soud usnesením, a jde-li o soudce, Nejvyššího správního soudu, jiný jeho senát.

Integrovaní součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezájatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky).

Nestrannost soudce je především subjektivní kategorií, vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům), o nichž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěží nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat širě, tedy i v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezájatý, vztah. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání; rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (shodně též Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 370/04).

Z podání žalobkyně vyplývá, že důvod podjatosti soudců Městského soudu v Praze spatřuje v tom, jaké argumenty použili v odůvodnění usnesení ze dne 5. 11. 2009, kde žalobkyni podle jejího názoru přičetli k tíži rozsah jejich soudních sporů. Uplatněný důvod podjatosti představuje okolnost, která spočívá v postupu soudu v řízení o projednávané věci. Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. tato skutečnost není důvodem pro vyloučení soudců z projednávání a rozhodování v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 Ca 365/2007. Jedná se o právní argumentaci, jejíž správnost a přiléhavost posoudí Nejvyšší správní soud v rozhodnutí o kasační stížnosti žalobkyně.

Nejvyšší správní soud podotýká, že důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může být pouze jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci, zejména v případech, kdyby mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech. Poměr soudce k účastníkům nebo k jejich zástupcům může být založen např. příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem (ať již zjevně přátelským či nepřátelským), může jít i o vztah ekonomické závislosti, apod. V daném případě však nebyla objektivně zjištěna žádná z těchto skutečností.

Se zřetelem k tomu, že důvody uplatněné žalobkyní nejsou způsobilé vyvolat pochybnosti o nepodjatosti soudců Městského soudu v Praze a dále vzhledem k tomu, že se

výše uvedení soudci necítí být podjatí, neshledal Nejvyšší správní soud návrh žalobkyně na jejich vyloučení z projednávání a rozhodování v této věci důvodným.

Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že soudci Městského soudu v Praze JUDr. Naděžda Řeháková, JUDr. Ivanka Havlíková a Mgr. Martin Kříž nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování v řízení vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 9 Ca 365/2007.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. prosince 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu